10 Kitabu cha habari – Simama na Jitete

Mwongozi wa Usalama wa Moto wa Porini

Rahisi kusoma

Government of South Australia

CFS

Simama na jitetee

Wakati ukisimama na kutetea mali zako itakuwa

- kitu cha kuogopesha

- vigumu kuona

- vigumu kupumua.

Itakuwa pia

- ya kuchokesha

- ya kelele sana

- ya joto sana.

Hivi ndivyo moto wa porini unafanana.

Kuondoka mapema ndio kitu cha salama zaidi cha kufanya.

Kama ukijaribu kuondoka nyumbani dakika ya mwisho, unaweza kufa.

Jaribu tu kubakia na kujitetea kama nyumba yako iko tayari kujikinga na moto.

Je nyumba yako iko tayari kwa ajiri ya moto?

Kama umesema **hapana** kwa mojawapo ya maswali haya ni lazima uondoke mapema. Kwa habari zaidi kuhusu maswali haya soma **kitabu cha 3 – Kuwa tayari.**

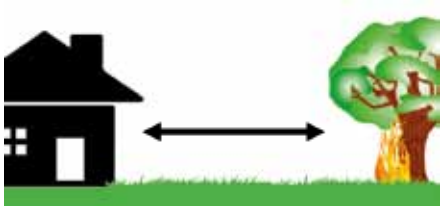

1 Je nyumba yako ina sehemu ya kujitetea? Hii ina maana kuwa ina sehemu ya wazi mpaka
   - Mita 20 kutoka kwenye nyumba yako
   - Mita 5 kutoka kwenye ungo au gereji yako.

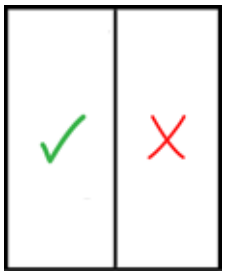

2 Je nyumba yako inatimiza matakwa ya sheria za nyumba za maeneo ya moto? Kwa habari zaidi pigia halimashauri ya mji wako.

3 Je una vifaa vya kutosha kupingana na moto wa porini? Kwa mfano,
   - Maji ya ziada kwenye kisima
   - pampu
   - mipira ya maji ya kuzimia moto.

4 Je una watu wazima 2 au zaidi wanaoweza kusaidia kutetea nyumba?

5 Je kila mmoja kwenye nyumba anaweza kujitetea mwenyewe? Ni lazima uondoke mapema kama wewe

au

mwingine unayemtunza ana

- asthma au anapumua kwa matatizo
- ana matatizo ya moyo
- ana ulemavu
- ana matatizo ya akili

au ni

- mtoto
- mzee.

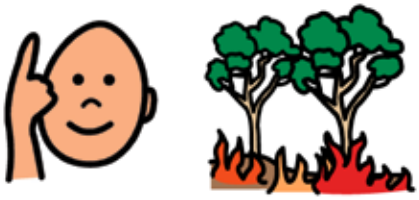

6 Je unajua jinsi ya kufanya moto utakapokuja?

Kama ulisema **hapana** kwa mojawapo ya maswali haya basi unalazimika kuondoka mapema.

Andika Mpangilio wako wa Moto wa Porini

Hii sehemu inakwmbia jinsi ya

- kufikiri

  na

- kuandika

katika mpangilio wa Moto wa Porini.

Andika mpangilio wako katika **kitabu cha 12 – Mpangilio wangu wa Moto wa Porini – Simama na Jitetee**.

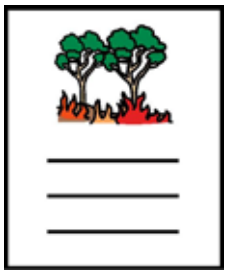

Ni lini utaanza Mpangilio wako wa Moto wa Porini

Elewa dalili zako ili kuanza Mpangilio wa Moto wa Porini.

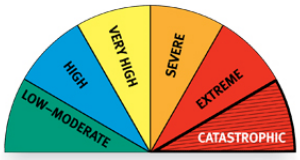

Hatua za Moto wa Hatari zinaonyesha ni kwa kiasi gani ubaya wa moto utakuwa. Tumia Hatua za Moto wa Hatari kujua ni wakati gani unatakiwa kuanza kutumia Mpangilio wa Moto wa Porini.

Tafuta kujua Hatua za Moto wa Porini kwa Siku ijayo baada ya saa 10 jioni. Tafuta kujua kwenye

- Taarifa za habari kwenye TV

- Tovuti www.cfs.sa.gov.sa

- Mstari wa Habari wa Moto wa Porini
  simu 1800 362 361
  TTY 133 677

- Facebook
  www.facebook.com/countryfireservice

- Twitter @CFSTalk

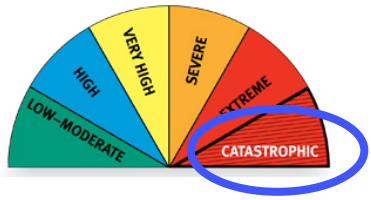

Siku za Moto wa Hatari Uliokithiri

Huu una rangi nyekundu kama nyeupe.

Kama moto wa porini ukianza unaweza kuwa moto kubwa sana. Hii ni siku ambayo Moto Hauruhusiwi kabisa.

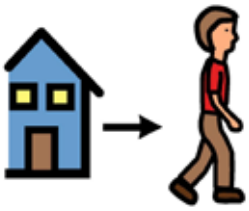

Chaguo lako tu ni kuondoka mapema.

Hii ina maana

- kabla ya usiku wa siku hiyo

  au

- asubuhi.

Nyumba **haz**ijajegwa katika hali ya kustahimili moto wa porini.

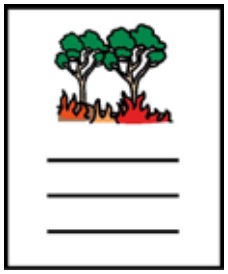

Usisubiri kupata ovyo.

Hatua za Moto wa Jagwa la Hatari ni dalili yako kuanza mpangilio wako wa Moto wa porini.

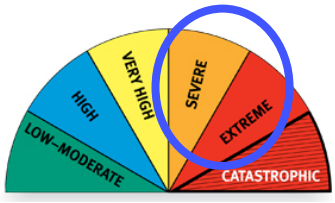

Hatua za Moto wa Hatari Uliokithiri kwa Kuunguza

Hizi ni

- rangi kama nyekundu

  na

- rangi ya machugwa.

Kama moto wa porini ukianza utakuwa mkubwa. Ni siku ambayo Moto Hauruhusiwi Kabisa.

Chaguo ulilonalo tu ni kuondoka mapema. Hii ina maana kuwa Ondoka

- kabla ya usiku

  au

- asubuhi

Kaa tu kama

- nyumba yako na ardhi yako viko tayari
- unaweza kupingana na moto.

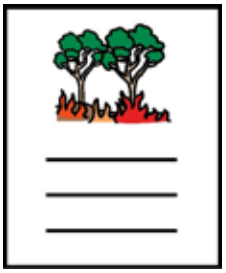

Usisubiri ovyo.

- ubaya

  na

- hatua za Moto wa Hatari Uliokithiri ni dalili za kuanza kutumia Mpangilio wako wa Moto wa Porini.

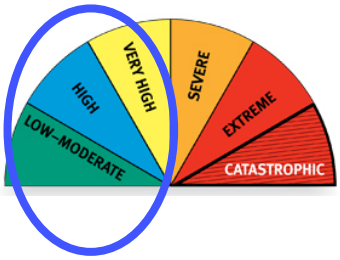

Hatua za Moto wa Porini za Juu sana, Juu au chini kidogo Hatua za Moto wa Hatari

Hizi ni

- njano
- bluu

  au

- rangi ya kijani.

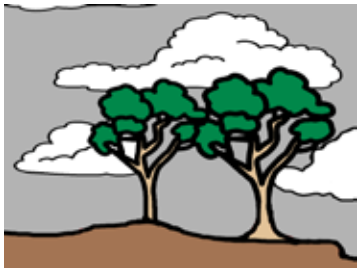

Bado kunaweza kuwa kuna moto wa porini siku hizi.

Uwe tayari. Tazama Mpangilio wako wa Moto wa Porini.

Uwe tayari kupambana.

Kabla ya usiku au asubuhi mapema

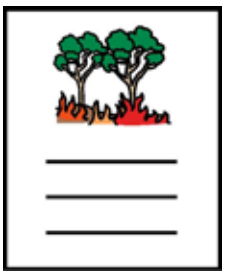

Hakikisha kila mmoja anajua kazi ya kufanya. Angalia Mpangilio wako wa Moto.

Tafuta sanduku la wakato wa hatari.

Fungua radio yako ya mahali. Hakikisha kuwa betri zako za ziada ni rahisi kupatikana.

Chukua maji wa kunywa kwa ajiri yako na watu mlioko pamoja. Kila mtu anahitaji lita 3 kwa siku.

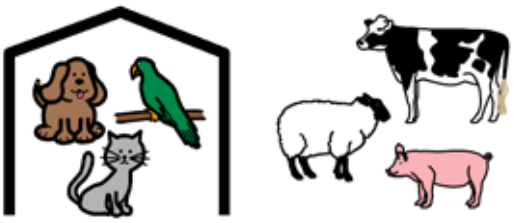

Weka wanyama wadogo ndani ya nyumba. Weka wanyama wakubwa kwenye sehemu ya salama inayofugwa.

Sogeza vitu vinavyoweza kukamata moto mbali ya nyumba yako. Kwa mfano,

- mikeka ya mlangoni
- samani za nje
- miti ya kwenye vyungu.

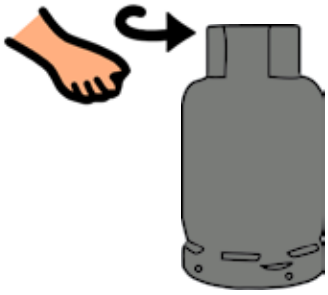

Zima gasi yako

- kwenye chupa

  au

- mita.

Wambie

- familia

  na

- marafiki

wako kuwa utabakia nyumbani.

Kumbuka

- simu yakoya ndani
- simu ya mkononi

na

- intaneti

inaweza **isifanye** kazi kama kuna moto.

Hakikisha kuwa

- tochi lako
- batri za ziada
- ngazi

na

- ndoo ya maji

ni rahisi kuvifikia.

Weka bomba juu ya dirisha.

Zuia mapipa yanayopitia chini.

Weka maji katika mabirika.

Wakati moto wa porini uko katika maeneo yako

Fanya nyumba yako na mali zako zilowane.

Weka mipira ya maji tayari

au

laza mpira sehemu yote kuzunguka nyumba.

Funga milango na madirisha.

Toa vitambaa vya madirisha

au

vifunge kwa nyuma.

Lowanisha

- taulo
- blanketi za sufi
- blanketi za pamba

Ziweke kwenye mapendo ya kwenye nyumba.

Hamisha samani zako kutoka kwenye milango na madirisha.

Kaa karibu na nyumba yako.

Tazama kama familia yako iko salama.

Kunywa maji ya kutosha.

Angalia makaa

- ndani ya nyumba

  na

- nje ya nyumba.

Weka makaa nje.

Wakati moto wa porini uko kwenye nyumba yako

Weka ndani ya nyumba vifaa vinavyoweza kuyeyuka.

Kwa mfano

- mpira wa maji

  na

- pampu.

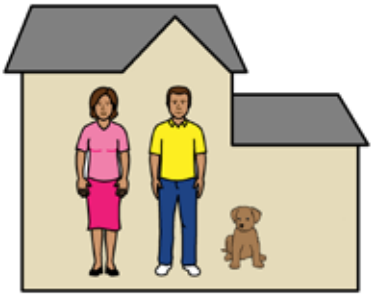

Kaa nadni ya nyumba.

Unahitaji njia mbili zinazotokea chumbani.

Tazama

- ndani

  na

- nje

ya nyumba. Tazama moto mdogo.

Iweke nje ya nyumba.

Baada ya moto wa porinir

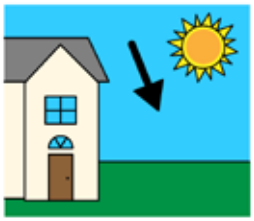

Baada ya moto kupita unaweza kwenda nje.

- Weka makaa nje
  - Katika nafasi chini ya paa
  - Kuzunguka vizingiti vya madirisha
  - Chini ya sakafu
- Weka nje mioto midogo
- Weka mipra ya maji chini

Sikiliza radio kama kuna taarifa mpya.

Wambie

- marafiki

  na

- familia

kwamba uko salama.

Kaa kwenye nyumba yako.

Subiri mpaka moto wa porini umeenda mbali ya nyumba yako.

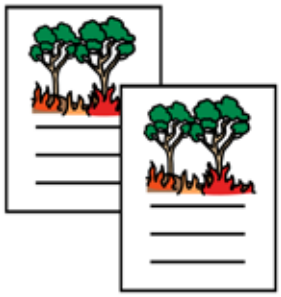

Mpangilio wako wa ziada

Unaweza kubadilisha mawazo.

Inaweza **isiwe** salama kuondoka. Kwa mfano,

- moto umekuja kwa haraka
- **siyo** salama kuendesha
- watoto wako wako shuleni
- unaumwa.

Unahitaji msaada wa ziada.

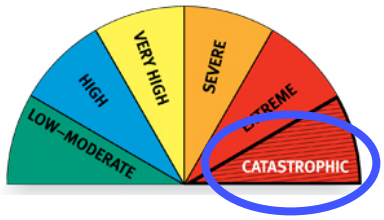

Katika siku za Hatua kubwa za Moto wa Porini ni salama zaidi kuondoka mapema.

Ni nani utaondoka naye mapema?

Pangilia ni nani utaweza kuondoka naye.

- watoto wako
- nmajirani
- mabibi au mababu.

Wapi unaweza kupata msaada?

CFS ina orodha ya sehemu unazoweza kupata msadaa. Panaitwa **Sehemu salama ya moto wa Porini**.

Jinsi ya kupata orodha hiyo

Mstari wa Habari za Moto wa Porini

simu 1800 362 361

Tovuti www.cfs.sa.gov.au

Sehemu za salama

Sehemu za ndani ya Adelaide ni mahali pa salama. CFS inaita miji ya ndani kuwa ni **Salama ya Moto wa Porini**.

Miji ya ndani ya Adelaide ni salama kwa sababu

- kuna majengo mengi
- barabara
- kuna miti michache.

Sehemu ambazo zinaweza zisiwe salama

Miji ya nje ya Adelaide inaweza **isiwe** salama.

- Kuna miti mingi na mimea
- Kuchoma matawi kunaweza kuwa pigo katika upepo.
  Vinaweza kuangukia kwenye nyumba na moto ukaanza

Sehemu ambazo zinaweza kuwa salama

- Baadhi ya miji ya nje

  na

- Miji mikubwa inaweza

Kuwa sawa.

CFS inaita

- Miji ya nje

na

- Miji mikubwa

salama ya moto wa porini. Tazama na CFS ili ujue ni wapi unaweza kuenda.

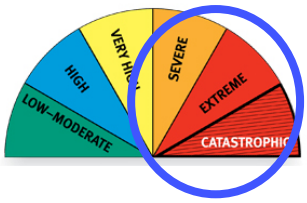

Kama hatua za moto ni

- Za jagwa
- mbaya
- mbaya sana

Kuondoka mapema ni kitu cha salama zaidi.

Nenda kwenye sehemu **Salama ya Moto wa Porini**

- usiku wa kabla

  au

- asubuhi.

Sehemu ya mwisho ya kukimbilia

Hii ni njia yako mbadala tu. Njia ya mwsiho ya kukimbilia **sio** chaguolako la kwanza. Unaweza kukwamia kwenye mji. **Hauwezi** kuondoka.

- ukaogopa
- moto unakuja haraka
- **siyo** salama kuendesha
- unaumwa.

Sehemu yamwisho ya kukimbilia katika mji wako. Kwa mfano,

- kwenye mwmba

  au

- sehemu

  ya wazi **isiyo** na miti.

Tafuta sehemu ya mwisho ya kukimbilia karibu yako.

Tazama na CFS.

Sehemu ya mwisho ya kukimbilia ni hatari.

Utakuwa uko karibu na moto wa porini.

Unaweza kufa. Ni salama kuondoka mapema.

Nenda

- miji ya ndani au katikati
- miji ya nje salama
- miji mikubwa salama
- nyumba ambayo imeandaliwa kupingana na moto.

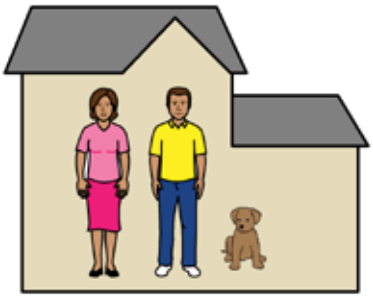

Unaweza kuzuiliwa kwenye nyumba.

- Kaa ndani ya nyumba
- Unahitaji njia mbili za kutokea kwenye chumba
- Angalia mioto midogo katika nyumba yako
- Mwambie mtu mwingine kuwa umebaki nyumbani

Kama nyumba yako imeshikwa moto itoke.

Nenda

- Sehemu nyeusi ya uwanja
- sehemu moto ulipounguza.

Utaondoka namna gani?

Pangilia jinsi utakavyoondoka. Pangilia njia nyingine ya ziada. Barabara inaweza kuwa imejaa au kuzuiliwa.

Unaweza

- kutumia gari yako
- kwenda na majirani
- kwenda na basi za jumuia.

Chukua sanduku lako la dharura.

Wambie

- marafiki
- familia

  na
- majirani

kuhusu Mpangilio wako wa Moto.

Hii itasaidia watu wengine kujua

- uko tayari kwa ajiri ya moto
- sehemu ya kukutafutia wakati wa moto.

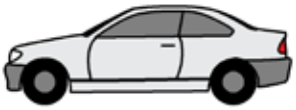

Umeshidwa kutoka kwenye gari

Jinsi ya kufanya

- Kaa kwenye gari
- Endesha kwenye ardhi iliyo wazi
- Egesha gari **pembeni** ya barabara

- Funga madirisha na viingiza hewa
- Zima viyoyozi na enjini

- Nenda sakafuni chini ya gari
- Weka blanketi ya sufi juu yako

Nini cha kufanya baada ya moto kuondoka

Ni lini unaweza kwenda nyumbani?

Ni lazima unagalie kama ni salama kabla yak wenda nyumbani.

Tazama kwenye

- TV

- radio

- Tovuti ya CFS www.cfs.sa.gov.sa

- Mstari wa habari za Moto wa Porini kwa Simu 1800 362 361.

Kuwa tayari kwa kile unachoweza kukiona.

Chukua mtu pamoja nawe.

Tazama

- Mistari ya umeme kwenye ardhi
- Matawi kwenye ardhi
- vitu ambavyo bado vinaungua
- wanyama
- kuta zilizo bomoka, barabara na madaraja.

Toka kwenye nyumba yako **mara moja** kama ukihisi harufu ya

- gasi
- kitu kinaungua
- sehemu iliyofunguka

  au kama ukiona
- makaa ya moto
- umeme halisia
- miti miogo au matawi ya miti
- sehemu zilizo katika za nyumba yako.

Kuna vitabu vingine ambayo unaweza kuvihitaji

Vitabu nyote hivi ni sehemu ya Mwongozo wa Usalama wa Moto Porini

1 Utangulizi
2 Elewa jinsi moto unavyofanya kazi
3 Kuwa tayari. Kitabu hiki kinakwambia jinsi ya kuweka tayari nyumba yako na ardhi kwa ajiri ya moto.

Karatasi ya Ukweli

4 Hatua za Moto wa Hatari na ovyo.
Hii inakwambia lini uanze kufanya mpangilio
5 Sehemu za salama
6 Kwenda likizo
7 Sanduku la dharura
8 Baada ya moto

Mpangilio wa Moto wa Porini

9 Kitabu cha habari – Ondoka mapema
10 Kitabu cha habari – Simama na Jitetee

11 Mpangilio wangu wa Moto wa Porini – Ondoka mapema
12 Mpangilio wangu wa Moto wa Porini – Simama na Jitetee

Habari zaidi

Mstari wa Habari za Moto wa Porini

Simu 1800 362 361

Simu ya TTY 133 677

Harafu uliza kwa 1800 362 361

Huduma ya Taifa ya Msaada

Simu 1300 555 727

harafu uliza 1800 362 361

Tovuti www.cfs.sa.gov.au

Nenda kwenye mikutano ya mahali ya Moto wa Porini.

Jiunge au anza kundi la Jamii la mahali la Usalama wa Moto.

Unaweza pia kutumia vyombo vya habari.

- Facebook
  www.facebook.com/countryfireservice

- Twitter @CFSTalk

Kituo cha Vifaa vya Mawasiliano cha Scope kiliandika Kiingereza Rahisi katika Augusti 2013. www.scopevic.org.au

Ili kupata kitabu cha asilia, wasiliana na Country Fire Service (CFS).

Mayer-Johnson LLC anasema tunaweza kutumia Picture Communication Symbols © 1981 – 2013.
Mayer-Johnson LLC anasema tunaweza kutumia kusanyiko la ThinLine. © 2010 – 2013.

Valuing People
Valuing People ClipArt © Inspired Services, UK.
www.inspiredservices.org.uk

Revised September 2017